صادرات به نام ترکیه؛ تهدید بزرگ بازار پسته ایران



دکتر بهزاد نیکخواه - مدیر ارشد دپارتمان زنجیره ارزش شرکت بین‌المللی گروه مانی آسیا

تغییرات الگوی مصرف خانواده‌های اروپایی و افزایش علاقه‌مندی به مصرف میان‌وعده‌های سالم حاکی از روند روبه رشد تقاضا برای پسته در کشورهای اروپایی است در این راستا آلمان، ایتالیا، اسپانیا، فرانسه، بلژیک و هلند فرصت‌های خوبی را برای کشورهای تامین کننده پسته فراهم کرده‌اند.

چه عواملی اروپا را به بازار جذاب پسته تبدیل کرده است؟

پسته به طور روزافزونی در سبد غذایی اروپا گسترش پیدا می‌کند. این محصول ارزشمند به عنوان یک میان‌وعده به صورت خام یا برشته با اقبال بالایی مواجه شده است از طرف دیگر مصرف پسته در صنایع غذایی اعم از شیرینی جات، انواع دسر و بستنی، یا مصارف غذایی در رستوران‌ها و پخت‌وپز خانگی به طور قابل توجهی افزایش پیدا کرده است. اروپا بعد از ایالات متحده امریکا دومین بازار پسته است. ولی کشورهای اتحادیه اروپا بزرگترین وارد کننده پسته در جهان هستند

بازار پسته اروپا بسیار متمرکز است سه تامین کننده بزرگ (ایالات متحده آمریکا، ترکیه و ایران) بیش از ۹۲ درصد از کل بازار را تامین می‌کنند. بزرگترین تامین کننده پسته اروپا آمریکا است که ۷۸ درصد از کل عرضه را به خود اختصاص داده و پس از آن ترکیه (۸ درصد) و ایران (۶ درصد) قرار دارند. صادرات ایران به اروپا سالانه ۱۴ درصد کاهش داشته است در مقابل صادرات ترکیه به اروپا با نرخ ۱۳ درصد در سال افزایش پیدا کرده است. به نظر می‌رسد توسعه سطح باغات پسته در ترکیه از یک طرف و مهم‌تر از آن صدور پسته ایران به ترکیه و صادرات مجدد آن با مبدا ترکیه دلیل کاهش صادرات ایران و متناظر با آن افزایش صادرات ترکیه است. این تهدید بزرگ می‌تواند اثرات مهلکی را به اقتصاد پسته ایران وارد کند و ضرورت دارد دست اندرکاران سیاست گذاری بازرگانی محصولات کشاورزی و دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط به این موضوع توجه کنند.

کدامیک از کشورهای اتحادیه اروپا بیشترین فرصت را در بازار پسته دارند؟

اروپا بازار مهمی برای پسته است و خواهد بود. این به دلیل توجه روبه رشد مردم اروپا به سلامتی و تندرستی و غذاهای سالم و مقوی است.

در بین کشورهای اروپایی اهمیت آلمان از دیگر کشورها بیشتر است کما این که ایتالیا، اسپانیا و یونان نیز بازارهای ثابت و قابل اتکایی هستند. بلژیک و هلند در حالیکه مصرف کننده هستند ولی در تجارت پسته نیز فعال هستند. در عین حال فرانسه هم بازار جذابی برای پسته قلمداد می‌شود. پیش‌بینی می‌شود طی پنج سال آینده بازار پسته با رشدی معادل ۲ تا ۳ درصد مواجه شود. دلایل این رشد مربوط به عوامل متعددی است که می‌توان به مواردی مانند افزایش اقبال عمومی به پسته به عنوان یک میان‌وعده سالم، به ویژه علاقه‌مندی روز افزون گیاهخواران به غذاهای گیاهی با ترکیب پسته، استفاده روبه رشد استفاده از انواع کرم و کره پسته به صورت مستقیم و به عنوان مواد اولیه و افزودنی در تولید انواع شیرینی، بستنی، دسر و غذاهای مختلف، و همچنین استفاده قابل توجه و فزاینده از روغن پسته در صنایع غذایی، آرایشی و بهداشتی اشاره کرد.

آلمان، بزرگترین واردکننده اروپا

آلمان بزرگترین واردکننده پسته اروپا و دومین واردکننده بزرگ پسته در جهان پس از چین است. ارزش واردات پسته آلمان در سال ۲۰۲۳ به ۴۲۸ میلیون یورو رسید که ۵۳ درصد بیشتر از دومین واردکننده بزرگ، ایتالیا است. واردات آلمان در پنج سال گذشته عمدتاً ثابت بوده است. حجم آنها بین سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۳ سالانه ۰.۱ درصد کاهش یافت و به ۴۵ هزار تن رسید. آلمان در سال ۲۰۲۳ بالغ بر ۳۳هزار و ۸۰۰ تن پسته با پوست و ۱۱۰۰ تن مغز پسته وارد کرده است.

CamScanner